

Verslag

van Sanne Ebben-Gerrits
onderwerp Verslag omgevingswerkgroep Thorn - Wessem
datum 17 juni 2019
plaats Thorn-Wessem
zaaknr. 2018-Z18554
documentnr. 2019-D63503
aanwezig

afwezig

1. Welkom en inleiding

Sanne heet iedereen van harte welkom bij de omgevingswerkgroep. De vorige omgevingswerkgroep was op 12 november 2018. In het verslag van de vorige keer stonden geen verdere actiepunten, waar nu op in moet worden gegaan. Ook hebben de aanwezigen geen vragen of aanvullingen meer op het verslag.

Deze omgevingswerkgroep zal voornamelijk gaan over de Koningsteendam en de verlegging van de Thornerbeek.

2. Mededeling

De Minister komt langs bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) Noordelijke Maasvallei en dan specifiek voor de dijkversterkingen die ook met een systeemmaatregel te maken hebben. De datum kan door WL niet gedeeld worden, omdat deze datum ook kan veranderen door een drukke agenda van de Minister. Met een selecte groep wordt het bezoek door WL voorbereidt. In deze groep zit een afvaardiging van de 4G's en een afvaardiging van de agrariërs om de belanghebbenden van Thorn-Wessem goed te vertegenwoordigen.

3. Koningsteendam

Kees Dorst geeft een toelichting op het onderzoek dat WL heeft uitgevoerd voor de Koningsteendam. Dit onderzoek is opgestart na de zorgen die vanuit de omgevingswerkgroep zijn uitgesproken over de stevigheid en hoogte van de Koningsteendam. Het onderzoek loopt nog, maar we kunnen jullie al wel onze voorlopige resultaten presenteren. Het onderzoek wordt naar Deltares gestuurd voor review.

Afgelopen maand heeft WL een verkennend onderzoek gedaan naar de stabiliteit van de Koningsteendam. In de presentatie zijn de afbeeldingen en kaarten die de huidige situatie, dwarsprofielen, hoogteliggingen en bodemmateriaal van de Koningsteendam weergeven, opgenomen.

Naast de Koningsteendam is er nog een andere dam in België, parallel aan de Koningsteendam. De kleine tuimeldijk die over de grote Koningsteendam loopt is sterk begroeid. Het laagste punt van de Koningsteendam is aan het einde van de tuimeldijk.

Hoogte, materiaal en stabiliteit

Op verschillende locaties van de Koningssteendam zijn dwarsprofielen gemaakt. Voor het principe profiel wordt het laagste deel van de dam gepakt.

Uit de dwarsprofielen is op te maken dat de dam erg breed is (aan de Nederlandse kant). De dam loopt ook nog verder door onder water. Halverwege de dam ligt de kruin op circa NAP+ 26 meter (profiel 12). Op de laagste plek (bij het hoekje) ligt de kruin op NAP+ 24,8 meter.

Berekend is dat de dam af en toe overloopt. In 2075 zal dit gemiddeld eens per 25 jaar zijn.

Het materiaal waar de dam uit bestaat is vooral zandige en grindige klei. Het materiaal van de dam brokkelt relatief makkelijk af en erodeert ook relatief makkelijk. De dam is nooit als kering aangelegd en als zodanig onderhouden.

Als we dam globaal toetsen dan blijkt de tuimeldijk niet stabiel door erosie door golfslag en stroming. Daarnaast is de dam op enkele plekken te laag.

De gevolgen van falen

In het onderzoek zijn twee varianten uitgewerkt. In deze berekeningen is uitgegaan van een scenario Koningssteendam zonder tuimeldijk, de dam heeft dan een kruinhoogte op NAP+ 24 meter (scenario 1). In het andere scenario is ervan uitgegaan dat naast de tuimeldijk ook een flinke 'plak' van de dam weg geërodeerd is. Hierbij is als uitgangspunt voor de hoogte NAP+ 23 meter (scenario 2).

- *Scenario 1:* De afvoergolf heeft een piekafvoer bij 4.000 m³/s (stippellijn, in de grafiek van de presentatie). Bij waterstanden boven de NAP+24 meter gaat de Koningssteendam in dit eerste scenario overstromen. In de grafiek worden met twee lijnen de waterstanden van de voorliggende plas (Dragasaplas) en de waterstand bij Thorn ter plaatse van de Grote Hegge aangegeven, zowel voor de situatie met een stabiele Koningssteendam als voor scenario 1, de Koningssteendam met een weggespoelde tuimeldijk. In vergelijking met een niet geërodeerde stabiele Koningssteendam neemt de waterstand in de Grote Hegge bij de piek van de afvoer met ongeveer 15 cm toe.
- *Scenario 2:* De dam overstroomt in dit scenario bij NAP+ 23 meter. In vergelijking met een niet geërodeerde stabiele Koningssteendam neemt de waterstand in de Grote Hegge bij de piek van de afvoer met ongeveer 18 cm toe. Er wordt een groter waterstandsverschil van 26 cm gevonden, maar dit vindt niet plaats bij het piekmoment van de afvoer maar ongeveer 2 dagen eerder. Dit is dus niet maatgevend.

Bij een afvoer van ca. 2.000 m³/s is het waterstandsverschil tussen de Dragasaplas en de Grote Hegge het grootst (+ 1,3 m).

De verhoging van de waterstand in de Grote Hegge bij een eroderende Koningssteendam is merkbaar tot ongeveer de Groeskamp. Voorbij de Groeskamp neemt deze verhoging I sterk af. Bij Wesseem is dihet nog enkele centimeters. Een falende Koningssteendam heeft dus vooral een merkbaar effect bij Thorn.

Oplossingen

Als eerst stap zou het logische zijn de dam aan te passen. Hierbij zouden de laagste delen verhoogd moeten worden en dient de tuimelkade versterkt te worden. De Koningssteendam ligt in Natura 2000 gebied, dit is een beschermd natuurgebied. Dit maakt dat een versterking van de Koningssteendam zeer lastig is en veel tijd gaat kosten. Voor een versterking op het Belgische deel zijn traktaten noodzakelijk. Dit zal zeker 15 jaar duren voordat die rond zijn.

Een andere oplossing, waarbij er geen verandering aan de Koningssteendam nodig is, is om de dijken bij Thorn en Wessems extra te verhogen. Door de dijken te verhogen kan de extra waterstandsverhoging worden opgevangen als de Koningssteendam faalt. De dijk bij Thorn zal volgens de uitgangspunten van de twee berekende scenario's dan circa 10 à 20 centimeter hoger moeten worden dan nu gepland. Bij Wessems zorgt dit voor een verhoging tussen de 0 tot 5 centimeter. Overigens zijn de uitgangspunten van de twee beschouwde scenario's zeer conservatief. De kans is zeer klein dat de gehele tuimelkade erodeert, laat staan dat ook nog de bovenste plak van de hele dam weg zal spoelen. Uit aanvullende berekeningen blijkt dat de waterstandsverhoging bij kleinere gaten in de Koningssteendam slechts enkele centimeters is. Als WL ervoor kiest om de dijken extra hoogte te geven, dan zal deze extra hoogte nog preciezer worden vastgesteld.

- **Vraag:** Wat als er in de huidige situatie een afvoer van 3.000 m³/s komt en de Koningssteendam faalt, wat gebeurt er dan?
In de huidige situatie is de waterkering te laag om de maatgevende afvoer te kunnen keren. Door een falende Koningssteendam zullen de huidige dijken nog eerder overlopen omdat de waterstand in de Grote Hegge ca. 20 cm hoger wordt.
- **Vraag:** *We moeten dus op korte termijn iets doen voor het geval de Koningssteendam faalt om het hier veilig maken?*
De geplande dijkversterking zal de situatie al veel veiliger maken dan nu. Het effect van een falende Koningssteendam op de nu geplande versterkte dijken is niet erg groot meer.

WL kan pas verder met de dijkversterking wanneer er een besluit is (door de Minister) over de retentie.

Reactie omgeving: Als het nog lang duurt tot een besluit wordt genomen door de Minister, is er mogelijk een tussenfase nodig waarin we noodmaatregelen kunnen nemen zoals zandzakken neerleggen bij de zwakke punten.

WL voelt de urgentie om zo snel als mogelijk de dijk te versterken. Maar de Minister neemt het besluit over het retentiegebied. WL tracht haar te stimuleren om een keuze te maken. Het Dagelijks Bestuur (DB) van WL zal vervolgens een besluit nemen over de dijkligging en verhoging. In het MER worden de voordelen en nadelen van het retentiegebied benoemd, dit communiceert WL ook aan de Minister.

4. Beken

We hebben tijdens een eerdere omgevingswerkgroep reeds gekeken naar diverse beektracés. Voor de dijkstabiliteit heeft WL de voorkeur om de Thornerbeek te verleggen. Maar ook de keuze

betreffende het beektracé is gekoppeld aan het retentievraagstuk en dus gekoppeld aan het besluit van de Minister.

WL heeft gekeken naar het verhang van de beek, die nodig is voor voldoende doorstroom. In alle gevallen blijkt er voldoende verhang te zijn.

Voor grondwatereffecten zijn verschillende beekafvoeren berekend met verschillende waterstanden. Tracé 3 zorgt bij een aantal plekken voor vernatting in de buurt van de beekloop, dit is een logisch gevolg. Bij tracé 4 die dicht langs Thorn loopt, zorgt de beek voor een verdrogend effect omdat de beek het grondwater aantrekt.

In het voorjaar bij normale waterstanden is er sprake bij tracé 3 van iets vernatting rondom de beekloop. Dit is ook te zien bij de oude beekloop bij de haven. Bij tracé 4 is er vernatting rondom de beek, maar treedt geen verdrogend effect meer op zoals in eerder scenario genoemd. Bij de afvoer in de winter is er meer verdroging bij de beek dit in bij beide tracés het geval.

Conclusie

Door de beekomlegging treden er geen grote veranderingen op in de grondwaterstanden. Vóór het inunderen van het retentiegebied zorgt de beek voor een kleine verbetering (verdroging/ontwatering) in Thorn. Het retentiegebied houden we zolang als mogelijk droog. Net voordat het retentiegebied begint te inunderen, zullen de beeklopen door de waterkeringen worden afgesloten. Het water uit de Thornerbeek bij Thorn zal dan in de Maas (Grote Hegge) gepompt moeten worden.

- Vraag: Het pompen van water uit de beek bij Wessem bij een vol retentiegebied is vooral nodig voor het wegpompen van kwelwater. Zou het beter zijn om de kwel niet weg te pompen zodat er druk blijft bestaan en hetgeen de kwelstroom doet afnemen?
Als het kwelwater niet weggepompt wordt, zal de vernatting waarschijnlijk erger zijn. Op het moment dat een besluit vóór retentie genomen wordt, dan zal WL de kwel en eventuele maatregelen nog in detail gaan bepalen.
- Vraag: Neemt WL ook naar de Minister mee, dat we al veel retentiegebieden hier hebben en dat het effect niet zo groot is?
De effecten van retentie zowel voor het gebied als waterstaatskundig zijn beschreven in het MER en de inhoud daarvan wordt met de Minister gedeeld.

5. Vervolg proces

In de schematische weergave van het proces is de periode voor de verkenningsfase inmiddels aangepast naar 2016/2019. De andere periodes zijn eruit gehaald omdat het door de uitblijvende keuze over het retentiegebied nog niet duidelijk is hoe lang dit proces gaat duren.

Als alles op z'n snelst verloopt waarbij de Minister bijvoorbeeld een besluit in september neemt, dan hebben we op z'n vroegst eind dit jaar een voorkeursalternatief. Om dit uit te werken naar een Projectplan Waterwet heeft WL vervolgens nog zeker een jaar nodig en dan volgt nog de proceduretijd en aanbestedingstraject, alvorens de realisatie kan starten.

- Vraag: Wat als de Minister geen keuze maakt?
Een mogelijkheid is dat de Minister de keuze uitstelt. In dat geval zal WL gewoon volgens de opgave de dijken gaan versterken. Mogelijk blijft dan wel de dubbel-bestemming bergend regime (winterbed) gehandhaafd met bijbehorende belemmeringen en onzekerheid voor het gebied.

6. Afsluiting

Op donderdag 20 juni a.s. gaat er een bus vanaf Roermond (WL) naar Den Haag. Uit de wandelgangen is vernomen dat er dan vragen gesteld gaan worden over de systeemmaatregelen in de Tweede Kamer. De dijkgraaf had als idee om met een delegatie naar Den Haag te gaan. Iedereen is uitgenodigd om zich hierbij aan te sluiten. Echter de beperking is dat er één bus gaat. WL wil dus graag van tevoren weten wie interesse heeft om mee te gaan.

Na de zomer volgt een nieuwe omgevingswerkgroep. WL hoopt dan meer nieuws te hebben over de systeemmaatregel en tevens is het voornemen om dan het onderwerp Koningssteendam af te ronden.